

Készítette: Dióssy Emese

Konzulens: Dr. Trencsényi László

Tudományos Diákköri Dolgozat

Don Bosco üzenete a XXI. századi pedagógiának

Adalékok a nevelés módszertanához

2013

Tartalom

ABSZTRAKT	3
TÉMAVÁLASZTÁS	4
TUDÁS DON BOSCÓRÓL	5
MIT TUD A „LAIKUS” DON BOSCÓRÓL?	5
MIT TUD A (SZAK)IRODALOM DON BOSCÓRÓL?	5
DON BOSCO ÖNMAGÁRÓL	7
NEVELÉSI MÓDSZEREK	10
NEVELÉSI MÓDSZEREIRŐL MIT TUD A „LAIKUS”?	10
NEVELÉSI MÓDSZEREIRŐL MIT TUD AZ IRODALOM?	10
MÓDSZERTANI ALTERNATÍVÁK	13
MEGELŐZŐ ÉS MEGTORLÓ MÓDSZER	13
MIT ÉRTENEK A KÉT FOGALOM ALATT A „LAIKUSOK”?	17
MIT ÉRTETT EZALATT DON BOSCO?	17
MEGTORLÁS-ELVŰ PEDAGÓGUSOK	18
MEGELŐZŐ-ELVŰ PEDAGÓGUSOK	19
NÉHÁNY MÓDSZER ELEMZÉSE	19

Absztrakt

Giovanni Bosco, vagy ahogy a legtöbben ismerik Don Bosco, a XIX. Század közepén működött katolikus pap, aki egész életét a fiataloknak szentelte és aki soha nem adta fel hivatását, annak ellenére, hogy ellenségei nem egyszer próbáltak ártani neki és tönkre tenni az életművét. Egyike azon keveseknek, akiket pedagógusi munkásságukért avatott szentté egyháza.

A célom ezzel a kutatással az, hogy képet rajzoljak arról, hogy hogyan működik a XXI. században Don Bosco pedagógiája. Az elemzésben elsősorban Don Bosco fogalompárját alkalmazom, ti. az általa igenelt úgynevezett megelőző és az általa elítélt megtorló módszer meglétét, megvalósulási formáit vagy hiányát keresem.

Kutatásom során szeretnék választ kapni arra, hogy vajon mennyit tudnak Don Boscóról azok az emberek, akik tanulmányaikat pedagógiai téren végezték illetve azok akik nem. A tudásfelméréshez egy általam készített rövid, nyitott kérdésekből álló kérdéssort fogok felhasználni. Dolgozatom során természetesen nemcsak a „laikus” emberek tudására építek, hanem megvizsgálom azt is, hogy mit mondanak a szakirodalom olyan jeles képviselői, mint például Fascie Bertalan vagy a Németh - Pukánszky szerzőpáros.

Abstract

Giovanni Bosco, mainly known as Don Bosco, was a XIX. Century Catholic priest who devoted his whole life to the young. He had never given up his profession in spite of the fact that his enemies made several attempts at spoiling his oeuvre. He is one of those few people who were canonized for their pedagogical achievements.

The aim of my research is to give an overall picture, how the pedagogy of Don Bosco works in the XXI. Century. I mostly applied Don Bosco's pair of concepts to my analysis, the so called preventive method, what he supported, and the repressive method, what he condemned. I tried to find out whether these methods are carried out or not.

During my research I would like to get answer how much the people, who did their studies in pedagogical areas and those who did not, know about Don Bosco. To evaluate this educational survey I employed a questionnaire of open questions drawn up by me. In my dissertation I build not only upon the knowledge of the laity, but I also examined what some outstanding representatives of this specialized literature claim about it, such as Fascie Bertalan or the co-authors Németh and Pukánszky.

Témaválasztás

Don Bosco munkásságával pedagógiai tanulmányaim vége felé ismerkedtem komolyabban, az egyik kurzus keretein belül. Mikor a témát kiválasztottam nem tudtam, hogy egy olyan ember élettörténetét ismerem meg, aki talán a lehető legtöbbet tett a gyermekekért. Don Bosco azon számon tartott nagy pedagógus egyéniségek közé tartozik, aki egész életét a fiataloknak szentelte és aki soha nem adta fel hivatását, annak ellenére, hogy ellenségei nem egyszer próbáltak ártani neki és tönkre tenni a művét. Nem egyszer fordult elő életében olyan, hogy akár napokig nem aludt és járta éjt nappallá téve az utcákat azért, hogy a fiainak biztosítsa a megfelelő életkörülményeket.

Tanításaival, életével és nevelési módszereivel egy mértékadó kritikák szerint hiteles Lodovico Gasparini illetve Leonardo Castellani által rendezett olasz játékfilmekből ismerkedtem meg. Ezekből az alkotásból választottam ki tíz olyan nevelési módszert, amit később különböző szempontok szerint elemeztem, például aszerint, hogy az fejlesztő vagy korrigáló.

A célom ezzel a kutatással az, hogy képet kapjak arról, hogy hogyan működik a XXI. században a Don Bosco által alkalmazott megelőző módszer.

A kutatáshoz elsődleges és másodlagos – *Gasparini : A szeretet küldetése (játékfilm); Németh – Pukánszky: Neveléstörténet; Bosco János: Oratóriumi emlékiratok; Fascie Bertalan: Don Bosco nevelési módszeréről*) forrásokat is szeretnék felhasználni.

Tudás Don Boscóról

Mit tud a „laikus” Don Boscóról?

Először is azt szeretném tisztázni, hogy mit jelent jelen kontextusban a „laikus”. Az általam használt kérdéssor elemzésekor azok kerültek az úgymond hozzá nem értő / nem szakértő csoportba, akik nem tanultak tovább középiskola után illetve, akik nem pedagógiai jellegű tanulmányokat folytatnak/folytattak.

A mintában összesen 19 olyan ember volt, aki a „laikusokhoz” tartozik és az ő 45 % - uk egyáltalán nem tud semmit Don Boscóról. A másik 55% tudta, hogy olasz katolikus pap volt, aki szegény sorsú gyermekekkel foglalkozott és létrehozott számukra egy intézményt. Volt olyan, aki megemlítette az Oratóriumot, a Szalézi Rendet és a megelőző módszert, de mint később kiderült ez a tudás sajnos csak felületes.

Sajnálatos módon azok, akik pedagógiát tanultak és elméletileg kellene valamilyen tudással rendelkeznie azok se tudnak többet, mint az úgynevezett laikusok.

Mit tud a (szak)irodalom Don Boscóról?

Fascie Bertalan (1948) rögtön a könyv elején tisztázni szeretné, hogy nem úgy kell Don Boscóra tekinteni, mint iskolaügyi vagy neveléstudományi elméletet kutató tudóst, ugyanis ő nem hagyott hátra sem pedagógiai tankönyvet, sem pedig didaktikai tanulmányt. Viszont hagyott hátra néhány olyan gondolatot, ami segít a maga teljességében megérteni az általa alkalmazott nevelési módszereket. Fontosnak tartja megjegyezni azt is, hogy nem szabad elfeledkezni arról, hogy Don Bosco semmilyen tárgyi bizonyítékot nem hagyott hátra annak igazolására, hogy szándékosan és szakszerűen elmerült volna a pedagógia kérdéseiben. A Fascie által írt könyv igazából egy dologra összpontosít és az nem más, mint a Don Bosco által használt megelőző módszer. Nemcsak azt írta le, hogy mi is ez pontosan, hanem elmesél pár történetet, aminek segítségével megérthetjük azt is, hogy hogyan lehet alkalmazni ezt a valóságban.

Trencsényi László a '80-as években írt művében, mely a Pedagógusszerepek az általános iskolában címet viseli, a következőképp „beszél” a Szalézi rend alapítójáról. A különcöknek kijáró távolságtartó csodálat veszi körül azt a néhány megszállottat, aki nem mondott le arról,

hogy pedagógiai módszer gyanánt teljes személyiségét ossza szét a gyerekek között. Idézzük fel ebben az emberbarát vonulatban azt a különös figurát, amit a szaléziánus rend megalapítója, Bosco János kevésbé ismert alakja jelent. Vidámság, édes otthoni hangulat jellemezte iskoláját, melyet 1834-ben alapított. Már-már a későbbi pedagógiai vonulatok álláspontját idézően, még irracionális túlkapásait illetően is. (*Mester, 1936*). "Legfőbb fogása az ebédnek a nevelő mosolygós, kedves arca - írta. Szeretnünk kell azt, ami a gyermekeknek tetszik, akkor majd szeretni fogják a gyerekek is azt, ami az előjárónak tetszik – szeretted meg a napot!". (*Trencsényi, 1988*)

Németh András és Pukánszky Béla (1996) a *Neveléstörténet* címet viselő (tan)könyvben úgy emlegeti Don Boscót, mint a szociális gondoskodás és a népnevelés legnagyobb alakja. Küzdelmes ifjúkora volt, majd 26 éves korában avatták pappá. Nem sokkal ezután fogadta be első növendékét és vette kezdetét a híres Oratórium megalapítása. Kezdetben egyedül vezette az intézményt, majd számos segítőtje akadt, akik közül a legtovább édesanyja, Margit mama, tartott ki mellette. Don Bosco 1859-ben megalapította az elhagyatott és szegény fiúkkal foglalkozó Szalézi Szent Ferenc Társaságot valamint a Segítő Szűz Mária leányai rendet, amelyet Mazzarello Máriával karöltve lányok megmentésén „fáradozott”.

Emilio Zeni és Egidio Deiana (2009) összegyűjtött néhány Don Bosco által mesélt kis esti történetet – „Jóéjszákátot”. A történeteket azokból a naplókából is gyűjtötték, amiket Don Bosco első tanítványai hagyományoztak az utókorra. Minden egyes elbeszélés végére a szerzők írtak egy olyan szövegrészt, amely kicsit elgondolkoztatja az olvasót és segít megérteni Bosco legfontosabb útmutatásait.

Claudio Russo (2009) Don Bosco nevelői munkásságát mutatja be a „Hogyan nevelt Don Bosco? – Tények, szavak, tanúságok” című könyv kapcsán, aminek magját szaléziak és vele együtt élő gyermekek tanúságtételei képezték. Minden fejezet egy a személyes életünkre is vonatkoztatható tanáccsal illetve egy elmélkedéssel zárul.

Gigi di Libero (2009), Don Boscót úgy emlegeti, mint a szó apostola, ugyanis ő könyvében arra tesz kísérletet, hogy bebizonyítsa azt a hipotézisét, hogy Don Bosco hivatása nevelői és kommunikátori hivatás is volt egyben. Újdonságnak tekinthető a munkájában az, hogy Bosco életrajzához a kommunikáció szempontjából közelítette meg.

Dr. Gombocz János (2012), a Semmelweis Egyetem tanára, a *Kihívás-e a megelőzés?* című előadásában kifejtette, hogy olyan tanárokat kell keresni, akik értik és tudják a feladatukat. Sajnos manapság is előfordul az, hogy a tanár illetve diák tevékenysége elmegy egymás mellett, azaz mindketten csinálják a saját dolgukat és nem zavarják egymást. Egy ilyen

helyzetben egy Don Boscóhoz hasonló tanár olyan megoldással áll elő, amely kimozdítja a gyermeket egy bizonyos állapotából (például unalomból, álmoságból). Napjainkban vannak természetesen olyan pedagógusok, akik a lehető legkevesebb erőfeszítést akar a munkájára fordítani, így nem foglalkozik olyan dolgokkal, mint a diákjainak megismerése.

Aldo Giraudo (2012) az Oratóriumi emlékiratok bevezető tanulmányában részletesen elmeséli, hogy hogyan és milyen körülmények között keletkezett illetve milyen stílusjegyekkel rendelkezik a Bosco által írt mű. Az emlékiratokat 1873 és 1875 között állította össze, ugyanis érkezett egy parancs a „legmagasabb tekintélytől, akivel szemben a legkisebb késlekedés is megengedhetetlen”. Don Bosco többször is javította és átnézte a szöveget, végül 1879-re készült el a kész változat, ám kezdetben megtiltotta, hogy kiadják a halála előtt. Később Don Bosco elhatározásából Giovanni Bonetti a Szalézi Értesítő hasábjain mégiscsak megjelentethetett a dokumentumból bizonyos részeket.

Don Bosco az Oratóriumi Emlékiratokban világos, egyszerű és lényegre törő stílusban fogalmaz, ugyanakkor hatásos akkor is, amikor kapcsolatok jellemzéséről vagy akár a környezet leírásáról van szó. A kéziratokon az látszik, hogy nincsenek benne utólagos javítások, olyan mintha már előre készek lettek volna. Don Bosco szerette leírni úgy a történeteket, hogy a párbeszédeket drámai formába öltötte, így nem csoda, hogy az Oratóriumi emlékiratokban bőven találunk ilyenre példát. (*Giraudo, 2012*)

Don Bosco kora

Pukánszky és Németh a Neveléstörténet című művében bemutatja, hogy milyen volt a helyzet a XIX. század Európájában. Az ipari forradalom és a tudományos-technikai fejlődés hatására meg született a „modern-kor.” A modernizáció több változást is hozott magával, ilyen például az ipari infrastruktúraváltás vagy a jelentős mértékű urbanizációs és demográfiai átalakulások.

Az egyes ipari városok nemcsak, hogy gyorsabban és jelentősebb mértékben fejlődtek, hanem az ott élő társadalmi csoportok egyre távolabb kerültek egymástól (ipari munkások és magántulajdonnal rendelkezők). A XIX. század végén és a XX. század elején nagyon tragikus mértéket öltött az ifjúság iskolázatlansága és testi-lelki elnyomorodása. Az egyre gyarapodó problémákkal, gondokkal szemben az állami intézmények tehetetlenek voltak illetve hiányzott az összefogás és a karitatív gondoskodás is csak esetleges volt.

Don Bosco szülővárosáról egy 1825-ben készült jelentés szerint Castelnovo d’Astinak ekkoriban 33 000 lakosa volt, akik négy környező településen – Morialdo, Bardella,

Nevissano és Ranello – és a központi helységben oszlottak szét. János szülőháza a morialdoi kápolnától körülbelül két kilométerre, a Becchi tanyán volt található, amiről Goffredo Calais a következőket írta : „általában igen termékeny, a nép számára elegendő termést adó vidék, elsősorban kitűnő és egészséges borokban bővelkedik. Nagyon kedvező a klímája ennek a székhelynek: a levegő egészséges, a nyári meleget szinte folyamatosan kellemes szellő enyhíti (...). A kedvező éghajlatnak köszönhetően a lakosok maguk is állandóan vidámak, jó természetűek és a legnagyobb udvariassággal viseltetnek az idegenek irányában, akik a természeti szépségek mellett megtalálják itt azt a szívélyes vendégszeretetet is, amely általános csodálatnak örvend.”

Don Bosco önmagáról

A kezdetek

Don Bosco egy szegény földműves család harmadik gyermekeként látta meg a napvilágot Morialdóban. Giovanni alig múlt két éves, amikor egy hirtelen meghülés miatt ideje korán elveszítette édesapját, így édesanyjának, Margit mamának kellett eltartania az egész családot. Legfőbb gondja mindig az volt, hogy fiai megszokják az engedelmességet, a vallás ismeretében nevelkedjenek és mindig a koruknak megfelelő tevékenységekkel foglalják el magukat. Don Boscót édesanyja kísérte el a templomba és mutatta be a gyóntatójának illetve Ő készítette fel az első gyónásra.

Amikor kilenc éves lett János anyja iskolába szeretne volna küldeni, de mivel több, mint öt kilométerre volt és nem akarták állami iskolába adni, így született egy köztes megoldás. Télen a közeli falu iskolájába járt, ahol Don Lacqua¹ megtanította neki az alapokat és nagy hangsúlyt fektetett a keresztény nevelésre is. (*Bosco, 2012*)

Vallás

A keresztény vallás alapjait Margit mama² hintette el Don Boscóban, mikor még csak kisgyermek volt. Majd később az idők folyamán tanította még Don Calosso, a morialdói káplán; Don Cafasso, castelnuovói lelkipásztor, Pugnetti, Giuseppe Cima, Don Valimberti, Don Banaudi és még sokan mások. Az előbbi felsorolásból ki kell emelni Pietro Banaudit, aki

¹ Giuseppe Lacqua, akivel később is kitűnő kapcsolatot ápolt

² Don Bosco így nevezte édesanyját, amit a szakirodalom is átvette és a későbbiekben így emlegette

a tanári hivatási igazi mintaképe volt, ugyanis ő képes volt kivívni valamennyi tanítványának a szeretetét és tiszteletét anélkül, hogy valaha is büntetést szabott volna ki. Ezen kívül úgy szerette a tanítványait mintha a saját gyermekei lennének, és ők is úgy tisztelték és szerették, mintha apjuk lett volna.

Don Bosco életében az első igazi áttörés a vallás terén a Luigi Comollóval, a cinzanói plébános unokaöccsével való találkozás jelentette. Hamar a legjobb barátokká váltak, és ő volt az, akitől János kezdte megtanulni azt, hogy hogyan is kell igazi keresztény módjára viselkedni. (*Bosco, 2012*)

Vidámság Társasága

Giovanni kezdetben a saját kárán tanulta meg azt, hogy hogyan kell a saját társaival bánni. Voltak olyanok, akik mindenféle csínybe akarták belerángatni és ők voltak azok, akik a tanulás terén a legnagyobb segítségre szorultak. Ezek a diákok a legkönnyebb utat akarták választani azzal, hogy lemásolják a leckéket ahelyett, hogy megcsinálják. Ám ezt sem a tanárok, sem János nem nézte jó szemmel, így egy másik utat keresett arra, hogy segítsen a társainak. Először a fiatalok csak játszani mentek, aztán leckét írni vagy történetet hallgatni, majd végül minden ok nélkül meglátogatták. Ekkor elhatározták, hogy adnak valamilyen nevet a kis összejövetelüknek, és így született meg a későbbi oratórium őse. Mint minden társaságban itt is megvoltak a szabályok, ami betartásával sikeresen működhettek a „gyűlések”. A fontosabb regulák a következők voltak:

- Olyan könyvek, játékok és beszédtemák keresése, ami hozzájárul a tagok jókedvéhez
- Tilos volt minden szomorúságot okozó dolgot cselekedni
- Az olyan beszéd és tett elkerülése, ami nem illik egy jó keresztényhez
- Az vallási és iskolai kötelességek kifogástalan teljesítése. (*Bosco, 2012*)

Nevelési módszerek

Nevelési módszereiről mit tud a „laikus”?

Amikor általánosságban kellett beszélni a nevelési módszerekről, akkor a megkérdezettek több, mint a fele (55%) egyáltalán nem ismer semmilyen, vagy csak nem tudja, hogy mi a neve annak, amit éppen használ. 15% ismer valamilyen reformpedagógiai módszert (például Waldorf) és ugyanennyien tudják, hogy hogyan működik a jutalmazás-büntetés metódusa. A maradék 15 % pedig összekeveri a nevelési/nevelői attitűdöt a nevelési módszerrel.

Azok akik birtokában vannak néminemű pedagógiai tudásnak, azok sokkal több mindent tudtak felsorolni a nevelési módszerekhez, ám náluk is az figyelhető meg, hogy a legtöbben a jutalmazás-büntetést írták, illetve az, hogy nem egy helyen a felsorolásba nemcsak módszerek kerültek. Ám a pedagógusoknál már megfigyelhetjük azt, hogy olyan szakszavakat használnak, mint a sajátos nevelési igény, alternatív pedagógia vagy a frontális oktatás.

Amikor a kérdéssorban azt kérdeztem, hogy mit tudnak Don Boscóról, akkor a 32 válaszadóból mindössze 5-en említették meg a megelőző módszert.

Nevelési módszereiről mit tud az irodalom?

Don Bosco nevelési módszeréről **Pálvölgyi Ferenc** az Országos Szalézi Konferencián összehasonlította a **Bábosik István**-féle modellt az ő általa készített Don Bosco nevelési modellel.

A Bábosik modell öt kritériumot tartalmaz, amik a következők:

1. Nevelési cél – alapvetően konstruktív³ és kétféle koncepció lehet normatív⁴ vagy értékrelativista⁵
2. Személyiségértelmezés - hierarchikus összefüggésben áll a nevelési céllal, ám az iránya nem tisztázott; a személyiségkép intellektuális⁶ vagy regulatív⁷ jellegű lehet

³ Konstruktív, ha a célt kitűző csoport igényei nem ütköznek a legtágabb közösség igényeivel (Bábosik, 1997)

⁴ Szilárdan meghatározott emberi-etikai értéket közvetít (pl.: Waldorf pedagógia)

⁵ A normaként viselkedő értékeket közmegegyezés alapján határozzák meg, és a világ változásával ezek is változnak (pl.: Freinet, Rogers)

⁶ A verbális-kognitív úton kialakítható magatartás- és tevékenységformák alapját teremti meg (pl.: a comeniusi-herbarti modell)

3. Nevelési folyamat-felfogás – szabályozottsága szerint beszélhetünk szabad⁸ vagy irányított⁹ felfogásról
4. Hatásszervezési modell – azokat a hatásszervezési lehetőséget tartalmazza, amit a nevelés folyamatában a pedagógus alkalmazni kíván; intellektualisztikus¹⁰ vagy naturalisztikus¹¹ formája lehet
5. Nevelésmetodikai koncepció – megkülönböztetünk direkt¹² és indirekt¹³ koncepciót

Pálvölgyi összeveti az által készített Don Bosco pedagógiai rendszerét, a neveléstörténetileg klasszikusnak tekinthető comeniusi - herbarti modellel, amit az alábbi ábrán láthatunk.

KRITÉRIUMOK	C-H modell (comeniusi-herbarti)	DB modell (Don Bosco)
Nevelési cél	Normatív	Normatív
Személyiségértelmezés	Intellektuális	Regulatív
Nevelési folyamat-felfogás	Irányított	Irányított (tekintélyre és barátságra épít)
Hatásszervezési modell	Intellektualisztikus	Komplex (tankönyvre és játékos tapasztalatszerzésre épül)
Nevelésmetodikai koncepció	Direkt	Direkt és indirekt (helyzet és életkor függő)

A táblázat alapján látható, hogy több ponton is eltérést mutat a Don Bosco által alkalmazott nevelési metódus a klasszikus comeniusi-herbartitól. Ami elsőre kitűnik az az, hogy Don Bosco komplexen és helyzet specifikusan alkalmazza az egyes módszereket. (*Pálvölgyi, 2002*)

⁷ Főleg értékrelativista pedagógiákban figyelhető meg

⁸ Kizárja a pedagógus irányító szerepét; a pedagógus feladata a nevelés feltételeinek megteremtése

⁹ Kiskorban hatékony, de serdülőkorban ellenállást válthat ki; a nevelési folyamatot a pedagógus vezérli

¹⁰ Az irányított nevelési folyamat - felfogás befogadásra építő változatában használatos

¹¹ A szabad nevelési folyamat – felfogás során alkalmazzák szívesen

¹² A nevelő hatásfok forrása a pedagógus, aki szervezi és közvetíti a különböző értékeket és normákat

¹³ A nevelés a kijelölt feladatokon keresztül hatékony és ilyenkor a nevelő a háttérből figyel, irányítja a folyamatot

Czike Bernadett a *Bevezetés a pedagógiába* című szöveggyűjteményében ír a korrigáló nevelési módszerekről, amit későbbi elemzésem során felhasználtam. Ehhez a módszerhez tartozik a büntetés, a figyelmeztetés, a fenyegetés, a büntetés és a negatív én-üzenet. Az előbbi felsorolásból is *Czike* a büntetésre fekteti a legnagyobb hangsúlyt. Van néhány megkülönböztetett formája, amit semmilyen esetben nem szabad(na) alkalmaznia egyetlen nevelőnek sem – például lelki terror, megalázás vagy szeretetmegvonás. Büntetés során az egyénnek csökken az önértékelése, belső motivációja, kedvezőtlen lesz a magáról alkotott képe (énkép) és viselkedésére az agresszivitás és a félelem lesz a jellemző.

Valószínűnek tartom, hogy Don Bosco tisztában volt a büntetésnek ennek a hatásával, így ameddig csak lehetett nem alkalmazott semmilyen fenyegetést sem. (*Fascie, 1948*)

Megelőző módszerének három pillére

A Szalézi Rend egy a Szalézi Pedagógiai Konferencián kiadott kiadványa (2012) a következőkben határozza meg Don Bosco megelőző módszerének jellemzőit.

Értelem

Az értelem kiemeli az egyén, a lelkiismeret, az emberi természet, a munka és az élet értékét – azokat az értékeket, amelyek alapvetőek minden ember számára a családban és a társadalomban. Magába foglalja az ésszerűséget is – a megértést, a párbeszédet és a türelmet, amelyeken keresztül az következetesen megvalósul.

Vallás

Don Bosco pedagógiája alapvetően természetfeletti és mint ilyen, vallási természetű. Végző nevelési célja a hívő képzése. Számára a megfelelően kialakított és érett ember az a hívő polgár, aki élete középpontjába az új emberi eszményt, Jézus Krisztust helyezi, és aki bátran tanúságot tesz saját vallási meggyőződéséről. Don Bosco számára a az oktatás tartóoszlopai az Eucharisztia¹⁴, a bűnbánat, odaadás a Szűzanya iránt és szeretet az Egyház és a lelkipásztorai iránt.

¹⁴ Keresztény szertartás, más néven úrvacsora

Szeretetre méltóság

A módszertani perspektívából ered a szeretetre méltóság, ami egy olyan napi hozzáállás, ami nem csupán egyszerű emberi szeretet, sem csak természetfeletti jótékonyság. Ez egy összetett valóság kifejezése és utal az elérhetőségre, a hangvitelre és a viselkedés egy megfelelő stílusára. Mindez a gyakorlatban a pedagógusnak, mint személynek az elkötelezettségében nyilvánul meg, aki teljesen a tanítványai javát szolgálja, jelen van közöttük, kész áldozatot hozni és vállalja a kemény munkát a küldetés teljesítése érdekében. A pedagógiai jelenlétnek ebben a légkörében a pedagógusra nem tekintenek felettesként, hanem apaként, testvérként, barátként.

Módszertani alternatívák

Megelőző és megtorló módszer

Don Boscónak – ebben megegyezik a szakirodalom - nem volt részletesen kidolgozott nevelésmélete, munkásságának pedagógiai vonatkozásait feljegyzéseiből és a munkatársainak írásaiból ismerhetjük meg. A nevelői hivatást szent küldetésnek tekintette, amit mély meggyőződéssel és elhivatottsággal művelt egész életében.

A nevelésben Bosco János nagyon fontosnak tartotta azt, hogy a nevelő nyerje el a gyermek bizalmát illetve, ami még talán ennél is fontosabb volt számára, az a nevelő személyiségéből fakadó szeretet.

A kölcsönös bizalom azt jelenti, hogy a nevelő megbízik a növendékeiben és szabadidejében teljes szabadságot biztosít nekik. A mindennapi szórakozást teljessé teszi a torna, a versmondás vagy akár a séta, melynek során figyelembe veszik a gyermekek önálló kezdeményezéseit.

Természetesen az oratóriumban nemcsak az önfeledt szórakozás és játék kapott szerepet, hanem a komoly és fegyelmezett munka. A növendékek különböző feladatokat kaptak, amit

közösen vagy egyénileg kellett megoldaniuk a tanműhelyben vagy az iskolában. (*Pálvölgyi, 2002*)

A gyermekek nevelésében mindig is két módszert alkalmaztak, az egyik a megelőző, a másik pedig a **megtorló**. Az utóbbi lényege, hogy megismertetik az emberekkel a törvényeket, majd pedig arra figyelnek, hogy felismerjék azokat az egyéneket, akik nem tartják be a szabályokat. Ennél a módszernél, ha szükséges büntetéseket szabnak ki annak érdekében, hogy betartassák az előírtakat. A megtorló módszernél fontos, hogy az előjárók csak nagyon ritkán legyenek a növendékekkel és az is, hogy ne alakítsanak ki szoros kapcsolatot velük, ugyanis csak így tartható fenn a tekintély. Akik neveléssel foglalkoznak úgy tartják, hogy ezt a módszert könnyű alkalmazni és nem is igényel túl sok fáradságot. Ahol ez kitűnően alkalmazható az a felnőtt és a katonai nevelés területe. (*Fascie, 1948*)

A gyermekek önalakításra neveléséhez használatos sajátos módszer - ami az évek során összekapcsolódott Don Bosco nevével - összekapcsolja a tekintély és a szabadság elvét. Ez pedig nem más, mint a **megelőző módszer**. A nevelő olyan, mint a növendékeinek "élő lelkiismerete", aki állandóan előre figyelmezteti őket kötelességeikre és a rájuk leselkedő veszedelmekre. A nevelőknek meg kell értetnie a növendékeivel azt, hogy mindenben a javukat akarja. Ahhoz, hogy ez a módszer rendesen működjön, nélkülözhetetlen a ház szabályainak pontos ismerete és azok betartása. Fontos továbbá az állandó felügyelet és ellenőrzés, valamint a szabályok életszerű helyzetekben való begyakoroltatása. A növendékek és a nevelők játék- munka és életközösséget alkotnak, melynek során a nevelőnek figyelnie kell arra, hogy ne legyen túlságosan tolatkodó. A gyakorlatok azért lényegesek, mert csak így válhatnak a növendék viselkedését szabályozó belső tényezővé. (*Fascie, 1948*)

Pukánszky – Németh szerző páros szerint Don Bosco oratóriumában ezek az alábbi formákban nyilvánultak meg:

- „cédula módszer”, ami a növendékekkel folytatott levelezéseket foglalja magában. Don Bosco mindenkinek személyre szólóan írt egy rövid levelet, melyben életprogramokat fogalmazott meg a gyermekeknek egy bizonyos időszakra. Később már a növendékektől várta el, hogy megírják ezeket a cédulákat, majd juttassák el neki.
- Vallásos és erkölcsi tartalmú könyvek olvasása önállóan vagy közösen
- Az esti ima után rövid és gyakorlatias buzdítás, valamint a feladatok kijelölése

Miért hatásosabb a megelőző, mint a megtorló módszer?

1. Amennyiben a növendéket figyelmeztetik előzetesen, akkor nem szégyenül meg az elkövetett hibák miatt. Ezenkívül nem fog haragra gerjedni a megrovásért, büntetésért, mert mindig van egy barátságos és megelőző figyelmeztetés.
2. A fiatalok hajlamosak egy pillanat alatt elfelejteni a fegyelmi szabályokat és a megígért büntetéseket, ezért jó, ha mindig van egy olyan ember, aki emlékezteti ezekre.
3. A megelőző módszer során a növendék a felügyelőben egy jótevőt lát, aki figyelmezteti őt, és meg akarja menteni a büntetésektől és a kellemetlenségektől.
(Fascie, 1948)

Alkalmazása

Fascie Bertalan (1948) Szent Pál szavaival vezeti be ennek a módszernek a gyakorlatát, ami a következőképp hangzik: „*A szeretet kegyes és türelmes, mindent eltűr, de mindent remél, és mindennemű alkalmatlanságot elvisel.*” Ezért csak a keresztény, nevelő alkalmazhatja teljes sikerrel a megelőző módszert. Amennyiben a nevelő azt szeretné, hogy engedelmeskedjenek neki, úgy a két legfontosabb eszköz szerint kell élnie életét, ami nem más, mint az értelem és a vallás.

Az intézmény vezetője/igazgatója soha nem vállalhat olyan kötelezettséget, amely távol tartja őt a hivatalától, hiszen neki a neveltjeinek kell szentelnie egész életét. Az előjárók ugyan minden idejüket a gyermekekkel töltik, ám ennek ellenére meg kell tartaniuk a kellő távolságot és kerülniük kell a növendékekhez való érzelmi ragaszkodást. Ezenkívül nagyon fontos, hogy a felügyelők azon legyenek, hogy a fiatalok sohase maradhassanak egyedül, maradjanak addig velük, ameddig valaki más át nem veszi a felvigyázást.

Néri Szent Fülöp a következőt mondta mindig a fiainak: **„Tegyetek, amit akartok, nekem elég az, hogy ne vétkezzetek!”**

A növendékek szabadon és kedvük szerint játszhatnak, ugráandozhatnak és zajonghatnak az oratóriumban. A fegyelem fenntartásának a leghatékonyabb eszközei közé tartozik a torna, a

zene vagy akár a színelőadás. Csak arra az egyre kell figyelni, hogy az előadás tárgya ne legyen kifogásolható.

Minden este mielőtt a növendékek nyugalomra térnének, valamelyik előjáró intézzen a közösséghez szeretettel egy-két szót, vagy tanácsot azokról a dolgokról, amelyeket tenni vagy kerülni kell. Igyekezzen tanulságot venni azokból az eseményekből, amelyek az intézetben vagy azon kívül történtek. Viszont fontos, hogy a beszéd ne haladja a két-három percet. Ez az erkölcsösségnek, a nevelés jó eredményének kulcsa. (*Fascie, 1948*)

Büntetések

Don Bosco úgy vélte, hogy a büntetés csak abban az esetben alkalmazható, ha már minden mást kipróbáltak és semmi nem volt hatásos. A fegyelmezésről és a büntetésről egy 1883-ban íródott levélben ad útmutatást a rend tagjainak.

- Ameddig más nevelőeszköz használ, addig semmilyen esetben nem alkalmazható büntetés.
- A büntetés kirovására meg kell találni a „legmegfelelőbb” pillanatot. Sokan azt állítják, hogy rögtön az elkövetett bűn után kell büntetni, mert akkor tudja a gyermek, hogy miért kapja. Ezzel ellentétben Don Bosco úgy vélte, hogy nem szabad azonnal büntetni, mert a gyermeknek hagyni kell időt arra, hogy átgondolja mit tett és hogy hogyan tehetné jóvá.
- Nem szabad a nevelőnek dühből, indulatból büntetni.
- A gyermeknek meg kell adni a reményt arra, hogy teljes bocsánatot nyerhessen, ezért mindig kell a büntetés mellé „adni” egy kis biztatást, mert Don Bosco szerint ezzel többet el lehet érni, mint egy kis dorgálással. (*Fascie, 1948*)

Don Bosco pedagógiájának alapvető eleme a vallásosság, így nagy hangsúlyt helyez a hitélet gyakorlására. A vallásos lelkület kialakítására különféle „szalézi vallásos gyakorlatok” szolgálnak. Ilyen például :

- a növendék ébredés után rögtön imádkozzon Istenhez, majd ezt követi egy reggeli misehallgatás, ahol kapnak egy napi jelszót és a nap végeztével következik a „Jóéjszakát” (= bona sera), melynek során amikor rövid intelem keretében kíván jó éjt a nevelő.
- Közös készülnek a gyermekek énekkel, hangszeres játékkal a szentmisére

- Katekizmusoktatás és illemóra délutánonként
- Minden hónapban van egy érdekes gyakorlat, mely a „jó halál gyakorlata” nevet viseli és az a lényege, hogy a fiatalok elmélkednek a halálról, és ezáltal Don Bosco szerint megtanulnak helyesen élni.
- Az iskolaév kezdetekor mindenkinek részt kell vennie egy háromnapos lelki gyakorlaton, melynek az a célja, hogy ismerteti az intézmény szabályait

(Pukánszky – Német, 1996)

Mit értenek a két fogalom alatt a „laikusok”?

Később, amikor konkrétan rákérdeztem arra, hogy szerintük mit jelenthet a megelőző és a megtorló módszer, akkor a pedagógiai szakosok és a laikusok is igen hasonló választ adtak, és a második csoportból pedig mindössze öt olyan ember volt, aki egyáltalán nem tudta, hogy mit érthetett Don Bosco ezalatt a két fogalom alatt. A megelőző módszerre a legtöbben az mondták, hogy még a bajok és a problémák „megjelenése” előtt kezeli a helyzetet, így akadályozva meg azt, hogy bármilyen hibát, bűnt elkövessen a gyermek. A megtorlónál pedig azt emelik ki, hogy a már bekövetkezett rossz cselekedetet „kezelik” különféle büntetésekkel.

Mit értett ezalatt Don Bosco?

„Többször felkértek, hogy közöljek néhány gondolatot szóval vagy írásban az úgynevezett megelőző módszerről, amelyet házainkban alkalmazni szoktunk. Idő hiányában eddig nem felelhettem meg eme kívánságnak és most, midőn szándékom kinyomatni szabályainkat, melyeket mindeddig hagyományszerűen gyakoroltunk, szükségesnek találom róla felvilágosítást nyújtani, mely azonban mintegy tartalomjegyzéke lesz csak annak a kis műnek, amelyet össze akarok állítani, ha Isten addig éltet, hogy befejezhessem. És ezt egyedül azért, hogy az ifjúság nevelésének nehéz művészetében segítséget nyújtsak. Elmondom tehát: miben áll a megelőző módszer, és miért kell azt elsőbbségben részesítenünk, aztán elmondom annak gyakorlati alkalmazását és jó oldalait.”

*Don Bosco
(Fascie Bertalan, 1948)*

Mi is pontosan az a megelőző módszer ?

Fascie Bertalan (1948) Don Bosco nevelési módszereiről szóló írásában a következőkén fogalmazza meg a lényegét.

A módszernek a keretein belül megismertetik a növendékekkel az intézet szabályait és utána olyan módon felügyelnek a betartásukra, hogy az igazgató vagy a felügyelő mindig ott őrködik a gyermek felett. Az előjáróknak az a feladata, hogy irányítsák és tanácsokat adjanak, valamint figyelmeztessék a fiúkat, ha valami bűnt, hibát készülnének elkövetni. Ezzel teszik szinte lehetetlenné azt, hogy az ifjak vétkezzenek.

Ez a módszer a vallásosságon, az ésszerűségen és a szereteten alapszik, ezért kizár, minden erőszakos büntetést.

Megtorlás-elvű pedagógusok

A 18-19. század megteremtette az általános oktatást, amely gyorsan kitermelte magából az általánosan rossz gyermeket, aki mindig valamilyen csintalanságon töri a fejét, ez a gyerekkép persze támaszkodik a keresztény középkor "eredendő bűn"-ről szóló dogmájára. Ezért is meglepő, hogy Don Boscónál szinte nyoma sincs!

Dr. Heinrich Hoffmann (1809-1894) - gyermekpszichiáter, író, illusztrátor - a kis „vademberek” megszelídítését tűzte ki céljául. Pedagógiája a maga korában igen megdöbbentő és modern volt, hiszen a gyermekek számára a rossz tett következményeit magyarázta el egyszerű, humoros és nyers módon. 1844-ben írta meg Struwwelpeter című művét, amely igen hamar Németország egyik legelterjedtebb gyermekkönyve lett.

Hoffmann úgy gondolta, hogy a gyermekeknek igen korán meg kell tanulniuk, hogy mi az a rend és a fegyelem, ezért a könyv történetei egy kicsit eltúlzott módon mutatják be a különféle neveltlenség következményeit. A „mesékből” megismerhetjük például a gyufával játszó Paulinchen, aki felgyullad és elég, a levesét megenni nem akaró Kaspart, aki éhen hal, vagy akár az ujját szopó Konrádkát, akinek hüvelykjét lenyisszantja a szabó hatalmas ollójával.

A gyerekekben a rettegést és kíváncsiságot váltanak ki a legtöbbször ezek a történetek. Hasonló elven működnek a gyerekek által is közkedvelt Grimm-mesék is, például A *Piroska és a farkas*. A történet szintén nevelő célzatú: ne csavarogjunk el a szüleink által kijelölt útról, mert gonosz idegenek prédájává lehetünk. Van egy igen lényeges különbség a Grimm-mesék és Hoffmann történetei között. Mégpedig az, hogy míg Piroskáért a vadász személyében megérkezik a kiszabadító, addig Kaspart és Paulincent és senki sem menti meg a haláltól, és Konrad kezén sem nő vissza az ujj. (MÜPA, 2009)

Megelőző-elvű pedagógusok

Természetesen Don Bosco tekinthető az „igazi” megelőző-elvű pedagógusnak, ám nevelési módszerei és elvei folytatódnak a modern humanisztikus pedagógiában is. Többek között ide sorolható Maria Montessori, Célestin Freinet, Janusz Korczak, A.S. Neill vagy akár Carl Rogers. Az előbbi felsorolásból szeretném kiemelni Montessorit és Freinet-t. A Montessori pedagógia egyik alapelve megegyezik az egyik Don Bosco által alkalmazottal, ami nem más mint a gyermek szeretete és tisztelete (megelőző módszernél nélkülözhetetlen). Fontos továbbá az, hogy a gyermek önmaga alkossa meg képzeletét, tudatát és fejlessze érzékszerveit. Valamint Montessori is úttörőnek bizonyult a gyermekekkel való foglalkozásban, hiszen ő nyitotta meg az első „casa dei bambini-t” (gyermek-ház), ahol egészséges óvodáskorú gyermekekkel foglalkoztak.

Freinet és Don Bosco között ott látom a hasonlóságot, hogy mindketten nagyon fontosnak tartotta a természetes környezetben (szabadban) történő tanulást, a munkát, valamint azt, hogy a gyermekek a nekik legmegfelelőbb könyvekből tanuljanak. Freinet diákjainak megtanította a nyomdász mesterséget – ahogyan azt anno Don Bosco – és így ők állították össze és nyomtatták ki a saját tankönyveiket, szöveggyűjteményeiket. (Németh, 2012)

Néhány módszer elemzése

Don Bosco munkássága során számos nevelési módszert alkalmazott, melyekből kiválasztottam tíz olyat, ami számomra érdekes és lenyűgöző volt. Az elemzéseimhez Trencsényi László vezette Nevelőmunka módszertana óráján kidolgozott elemzési algoritmust alkalmazom.

Ludovico Gasparini hiteles, érzékletes, népszerű játékfilmet alkotott Don Boscóról. A film azon jeleneteit emeltem ki, melyek más. írott forrásokkal is igazolhatóan megfelel a tényeknek. Ilyen hiteles forrásnak tekintetem például Fascie Bertalan könyvét. Az ő írásaiban ugyanis majdnem minden általam kiválasztott módszer, történet felismerhető, maximum a neveket változtatták meg a feldolgozások folyamán.

A következőkben láthatjuk az egyes módszerek önálló elemzését is, majd pedig összegzésként egy ábrára raktam mindet, hogy kapjunk egy átfogó képet Don Bosco általam elemzett nevelési módszereire.

Az elemzés során a következő tényezők alapján kellett elhelyeznem a módszert egy egyenesen:

1. korrigáló – fejlesztő ¹⁵(Czike, 1996)
2. (közvetlen) direkt – (közvetett) indirekt (Bábosik, 2004)
3. passzivizáló – aktivizáló ¹⁶(Bábosik, 2004)
4. egyéni – kollektív ¹⁷(Bábosik, 2004)
5. verbális – cselekedtető ¹⁸(Bábosik, 2004)
6. konvencionális – paradox ¹⁹

¹⁵ A korrigálónál a nevelő a hibák kijavítására és a hibák megtorlására koncentrál, míg a fejlesztőnél pedig a pozitívumokra és a megelőzésre

¹⁶ Passzivizálónál a nevelő megtilt a gyermeknek valamilyen cselekvést, az aktivizálónál pedig valamilyen tevékenységre buzdítja

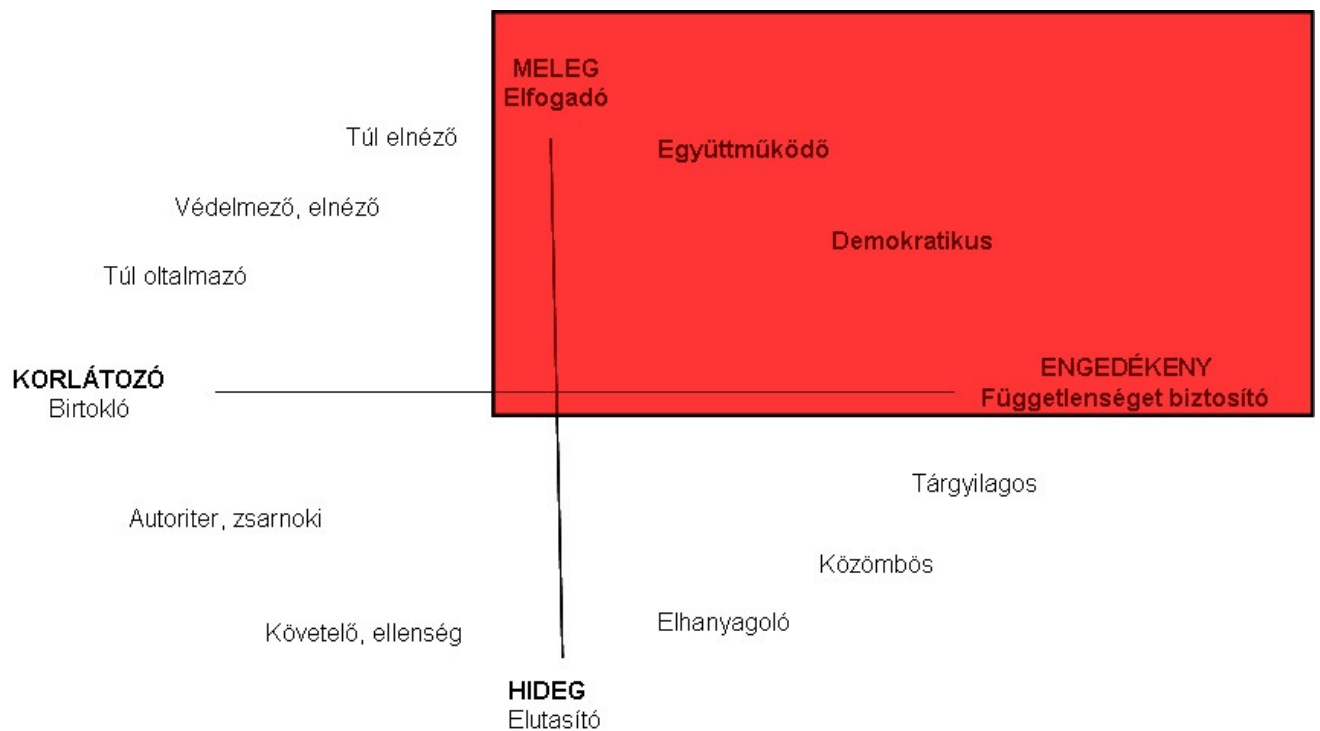
¹⁷ Az egyéni módszernél csak egy, míg a kollektívénél több gyermekre figyel és cselekedtet a nevelő

¹⁸ A verbálisnál a nevelés szóban történik (pl.: „lelkifröccs”) míg a cselekedtetőnél a nevelő is csatlakozik és valamilyen tevékenység közben „végzi” a nevelést

¹⁹ A konvencionálisnál a várt „eredményt” kapjuk a paradoxnál pedig egy meglepőt és extrémét. A módszerek ilyen elemzését Trencsényi László használja, és tudomásom szerint még nem publikálta sehol.

Ezenkívül pedig azt kellett eldöntennem, hogy milyen a nevelő attitűdje/hozzaállása illetve a vezetési stílusa.

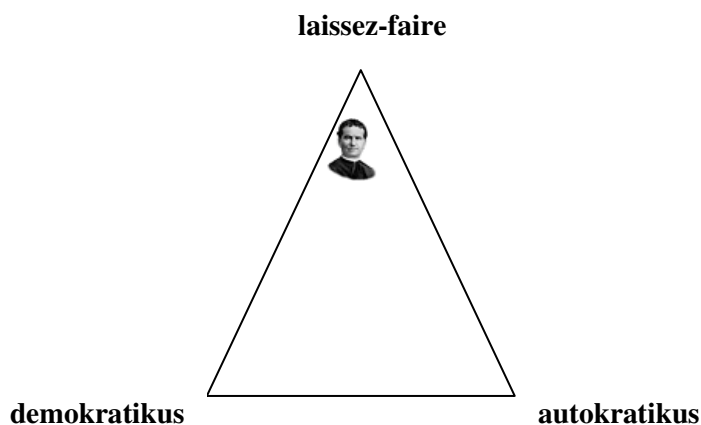
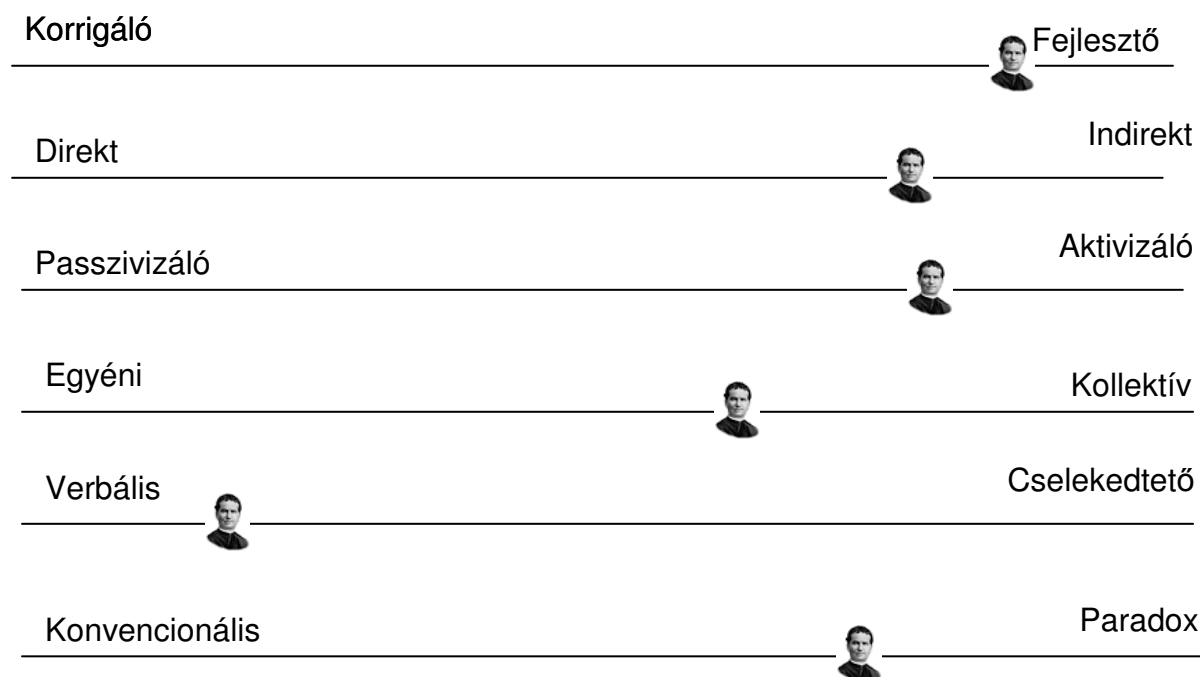
- Nevelési és nevelői attitűd két dimenziója van: meleg – hideg és engedékeny – korlátozó (lásd. alábbi ábra)(*Ranschburg, 2004*)
- Nevelő vezetési stílusa : autokratikus – laissez-faire – demokratikus (*Lewin, 1939*)

1. ábra
Don Boscóra jellemző nevelői attitűd

„Jó éjszakát”-ok, ahol Don Bosco történeteket mesélt a diákoknak (pl.: saját álmait)

Alkalmazott módszer: olyan történeteket mesél a fiúknak, amiknek a **tanulságait** mindenki saját magára vonatkoztathatja

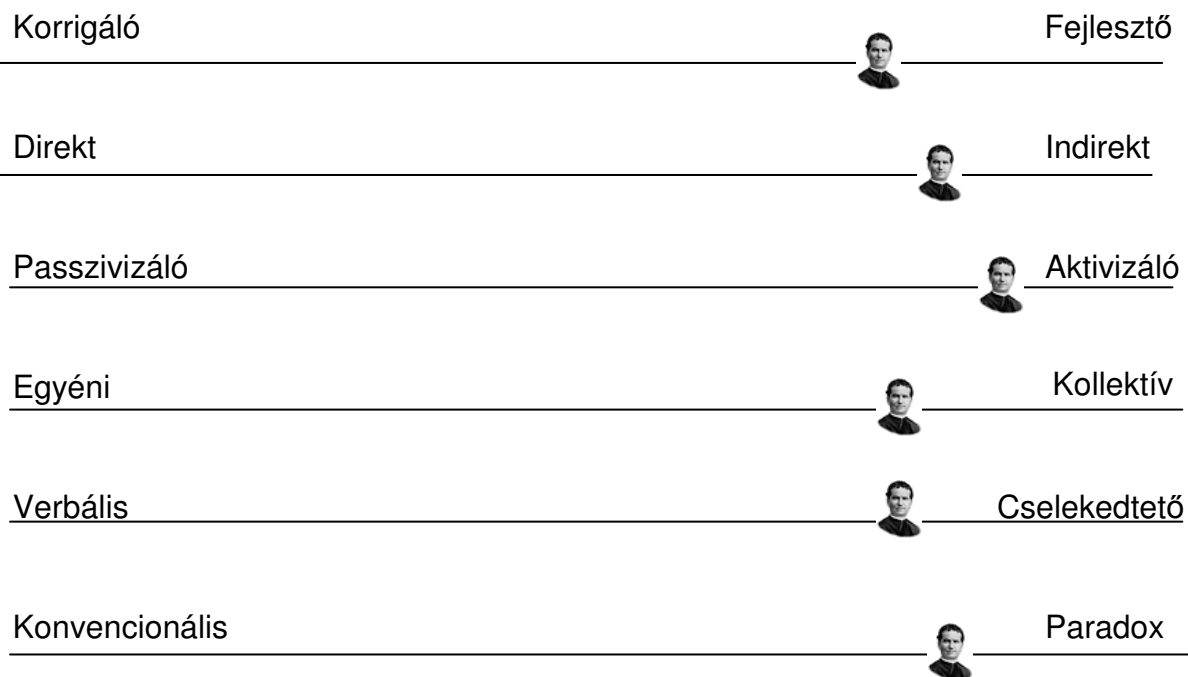

	Engedékeny	Korlátozó
Hideg		
Meleg		

(Gasparini: Szeretet küldetése 2.rész 28:31 – 30:27 ; Fascie: Don Bosco nevelési módszeréről 101-106.p.; Bosco: Oratóriumi emlékiratok 188.p.)

Don Bosco ellopja a fiúk pénzét, akik az utcán szerencsejátékoztak. Majd elfut vele egészen a kolostorig, ahova követték őt

Don Bosco itt a „**kutyaharapást szőrével**” elvet alkalmazza, ugyanis a fiúk saját módszerével csalogatja el őket, hogy megmutassa és bevezesse őket a vallás világába.

laissez-faire

demokratikus

autokratikus

	Engedékeny	Korlátozó
Hideg		
Meleg		

(Castellani: Don Bosco, az ifjúság atyja és mestere
08:00 – 10:46)

Don Bosco elintézte, hogy a börtönben lévő fiúk kimehessenek egy délutánra a szabadba kirándulni

Alkalmazott módszer: egy hihetetlen nagy mértékű **kockázatvállalás**, amivel meg tudja mutatni a fiúknak, hogy mennyire **megbízik** bennük. Ezzel próbálja elérni azt, hogy ne kövessenek el semmilyen bűnt, ugyanis ha megszeretik őt, akkor igyekeznek nem okozni csalódást.

Korrigáló

Fejlesztő

Direkt

Indirekt

Passzivizáló

Aktivizáló

Egyéni

Kollektív

Verbális

Cselekedtető

Konvencionális

Paradox

laissez-faire

demokratikus

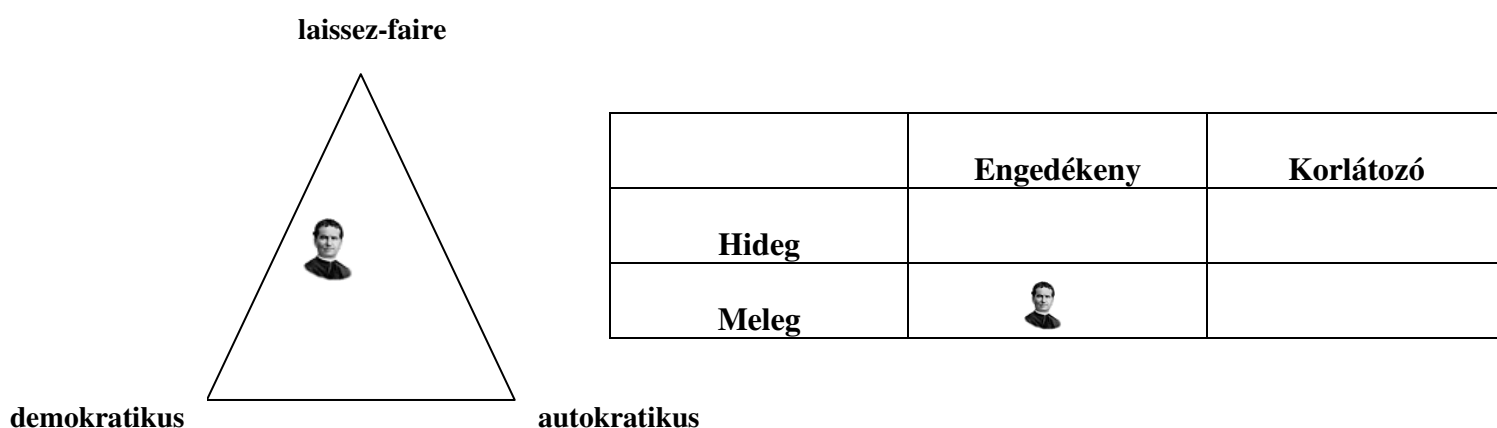
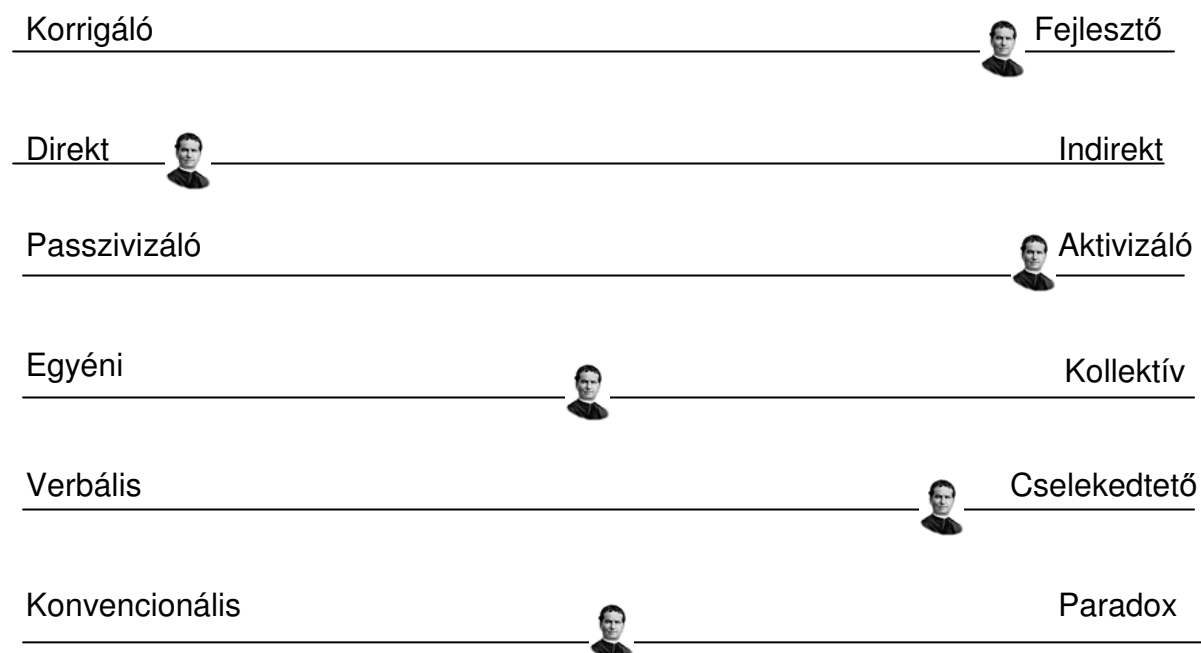
autokratikus

	Engedékeny	Korlátozó
Hideg		
Meleg		

(Gasparini: Szeretet küldetése 46:36 – 47:47, 57:33-1:06:20; - Fascie: Don Bosco nevelési módszeréről 78-83.p.)

Don Bosco nyitott egy nyomdát az Oratóriumban, ahol a fiúk elsajátíthatták ezt a szakmát

Alkalmazott módszer: a fiúknak megtanított egy szakmát, ami később hozzájárulhat a további sikeres életükhöz. Ezenkívül a **munkával** nevel a **figyelemre** és a **szabályok betartására**.

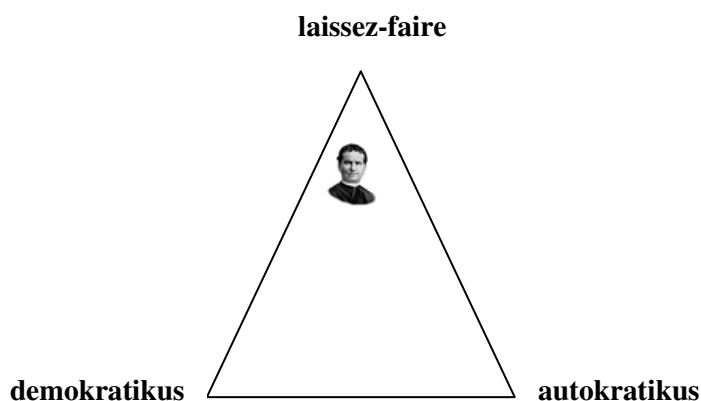

(Gasparini: Szeretet küldetése 2.rész 22:44 – 23:48; 36:38 – 37:10)

Találkozott „Buzzetti Giuseppe-vel, akit sikerült rávennie, hogy eljárjon hozzá tanulni

A találkozás során igyekezett megtudni a fiúról azt, hogy milyen körülmények között él és hogy jár-e iskolába. A beszélgetés alatt olyan kérdéseket tett fel, amire biztosan tudta, hogy a fiú tudja a választ. Ezzel igyekezett **önbizalmat kelteni** Giuseppében és meghozni a kedvét a katekizmus tanuláshoz.

Korrigáló	 Fejlesztő
Direkt 	Indirekt
Passzivizáló	 Aktivizáló
Egyéni 	Kollektív
Verbális 	Cselekedtető
Konvencionális	 Paradox

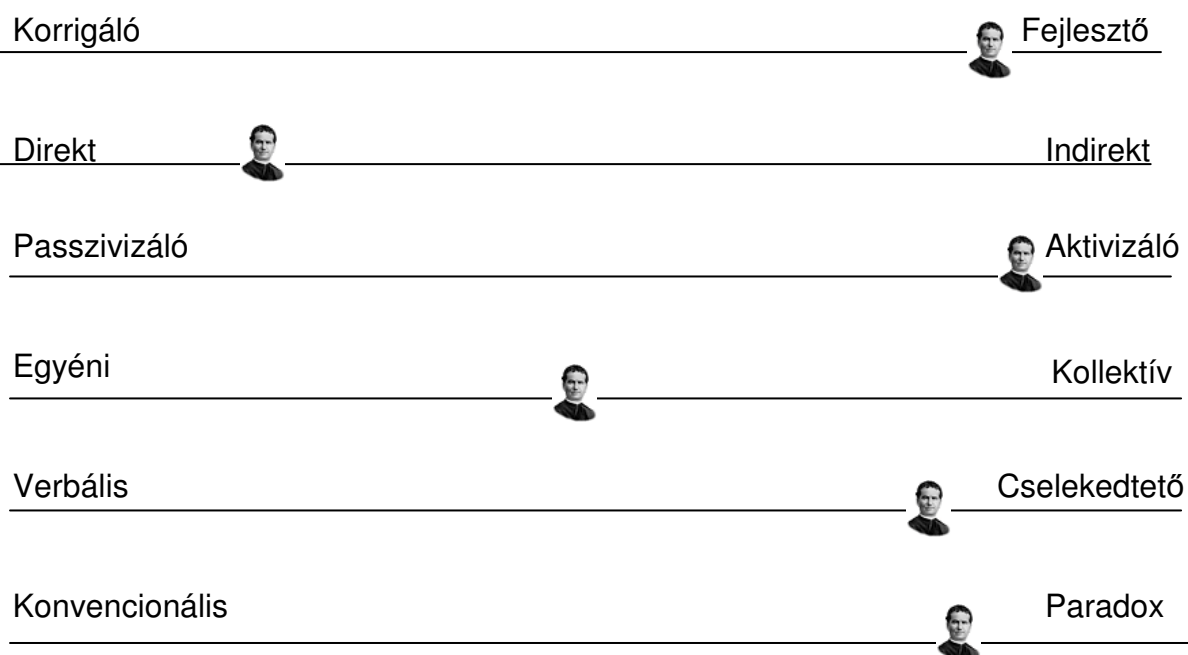

	Engedékeny	Korlátozó
Hideg		
Meleg		

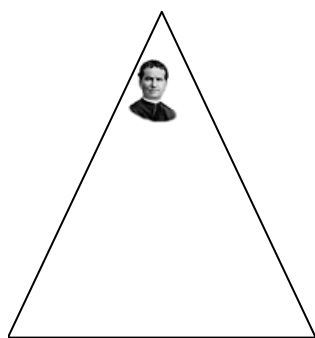
(Gasparini: Szeretet küldetése 47:49 – 49:50; Fascie: Don Bosco nevelési módszeréről 60-62.p.; Bosco – Oratóriumi emlékiratok 133-136.p.)

Bűvészkedést és trükköket is tanított a fiúknak Don Bosco

Meglepő módszer, mert olyan dolgokat tanít a fiúknak, aminek semmi köze sincs a iskolához

laissez-faire

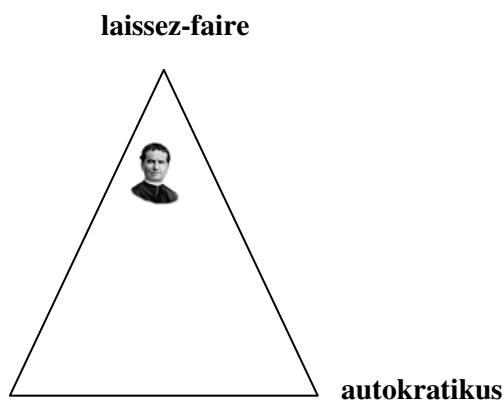
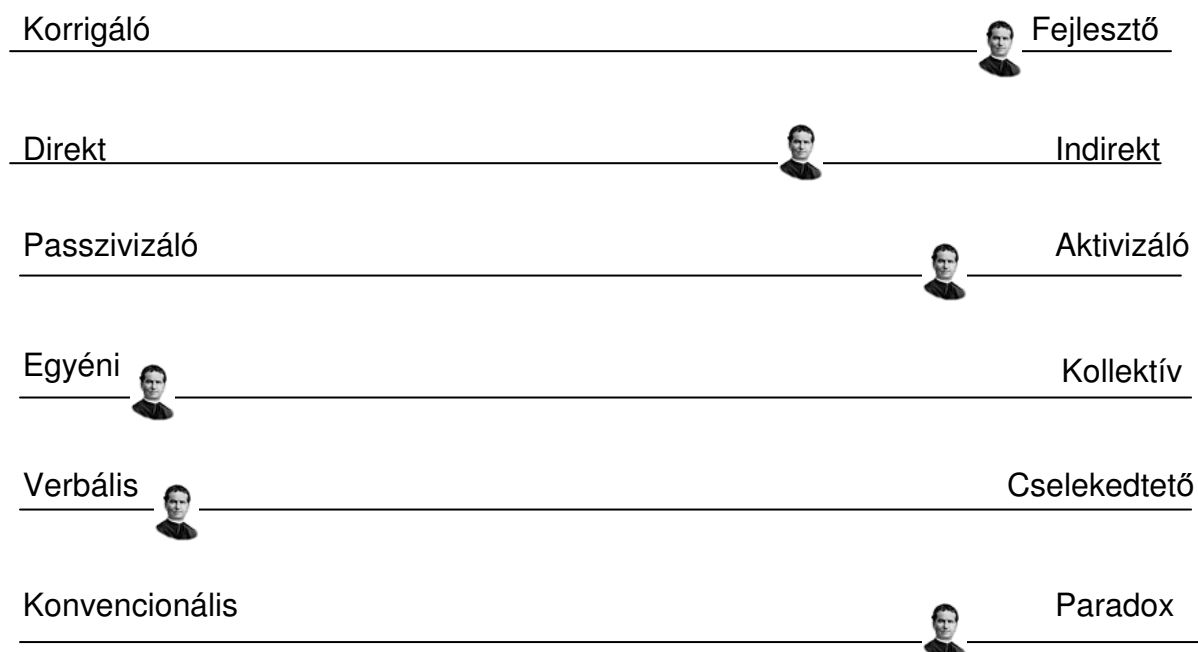
demokratikus

autokratikus

	Engedékeny	Korlátozó
Hideg		
Meleg		

(Gasparini: Szeretet küldetése 1:08:07 – 1:09:24 Bosco: Oratóriumi emlékiratok 96-99.p.)

Ezek alatt az alkalmak alatt a fiúk meg tudtak nyílni neki, mert Bosco igyekezett **kellemes légkört** kialakítani, amiben kényelmesen és otthon érzik magukat. Minden beszélgetésben egyénre **szabott és hasznos tanácsokkal** próbálta meg ellátni a fiatalokat

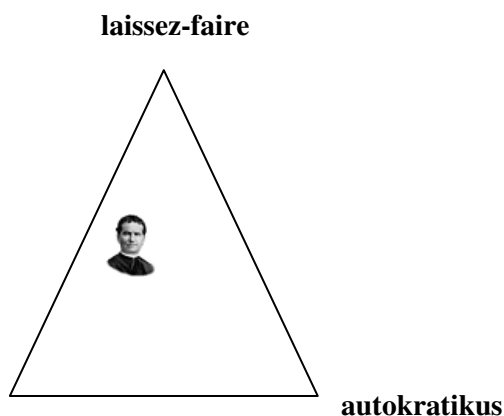
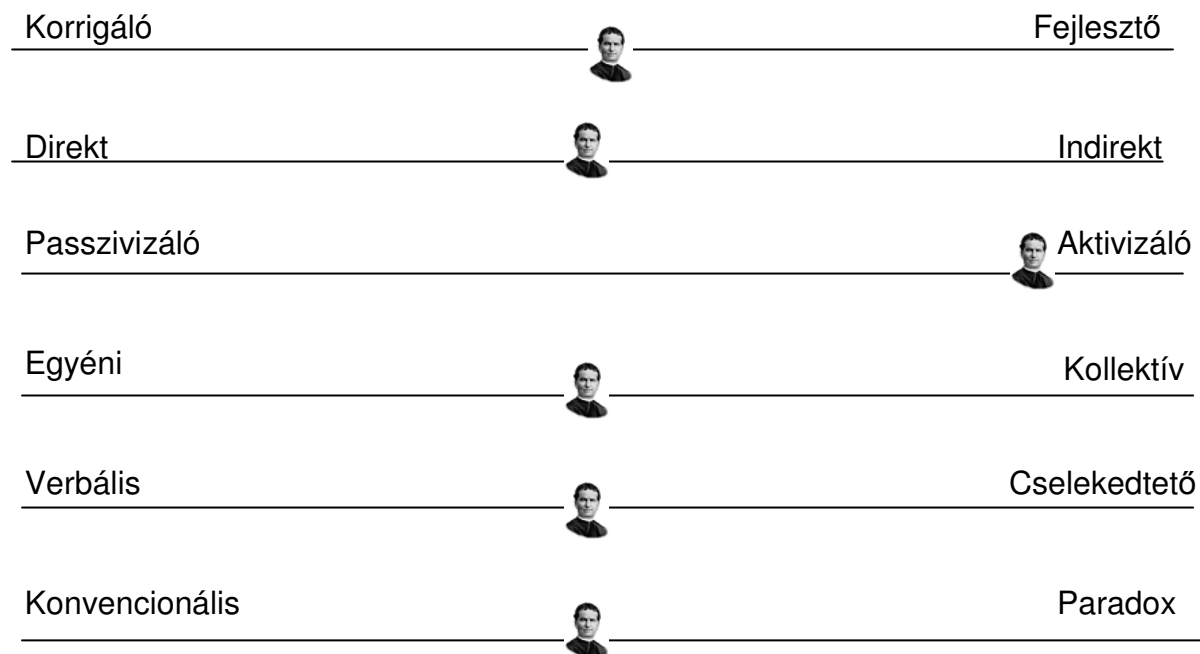

	Engedékeny	Korlátozó
Hideg		
Meleg		

28

Az idősebbek tanítják a fiatalabbakat és az írni-olvasni nem tudókat

Ennél a módszernél nemcsak a fiatalabbak tanulnak, hanem az idősebbek is azáltal, hogy oktatnak. A nagyobbak ezáltal megtanulják azt, hogy hogyan kell bánni a gyermekekkel és azt is, hogy hogyan kell fegyelmet tartani.

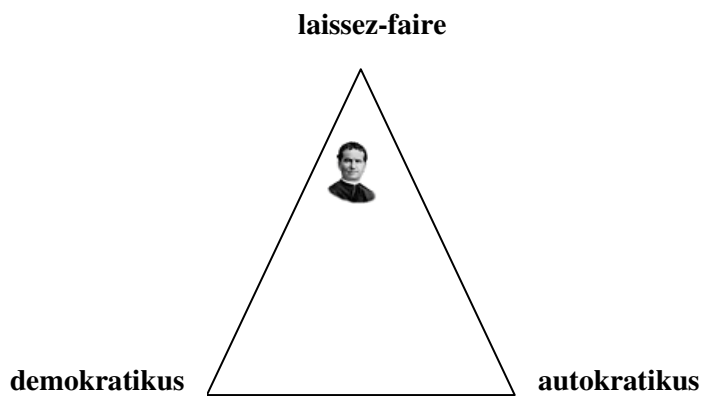
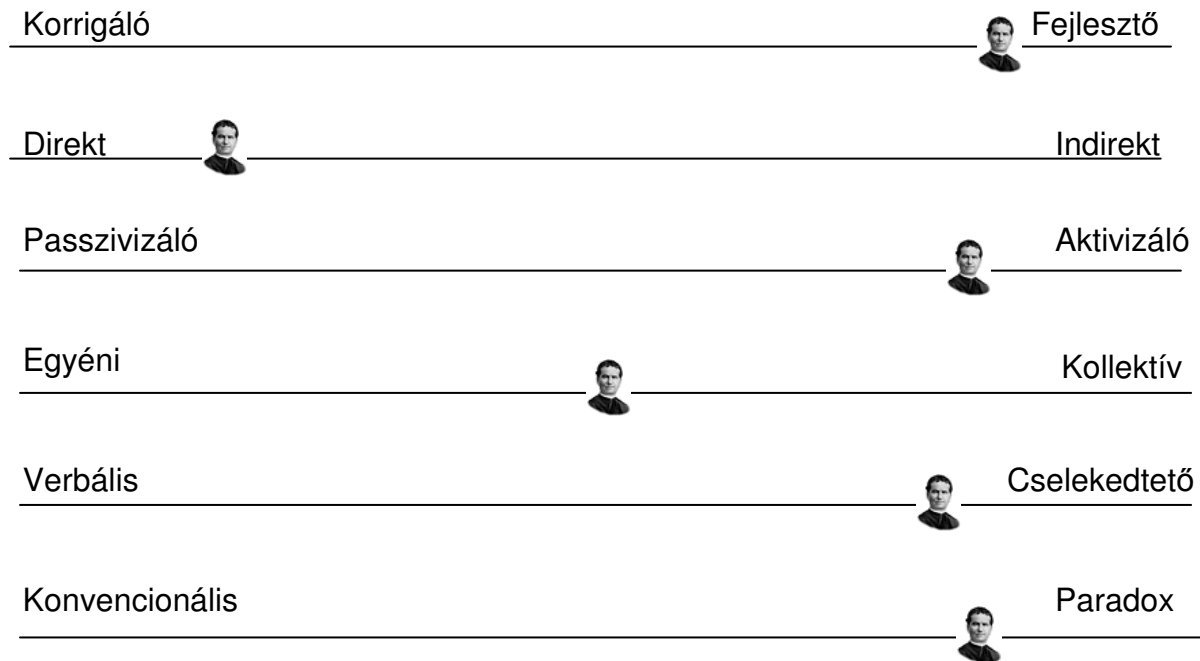

	Engedékeny	Korlátozó
Hideg		
Meleg		

(Gasparini: Szeretet küldetése 2.rész 35:47 - 36:30)

Don Bosco meghívta a fiúkat a kolostorba, hogy uzsonnázzanak vele és közben beszélgessenek egy kicsit

Don Bosco ezalatt az alkalmak alatt megpróbálta jobban megismerni a fiúkat és indirekt módon nevelni őket a katekizmusra

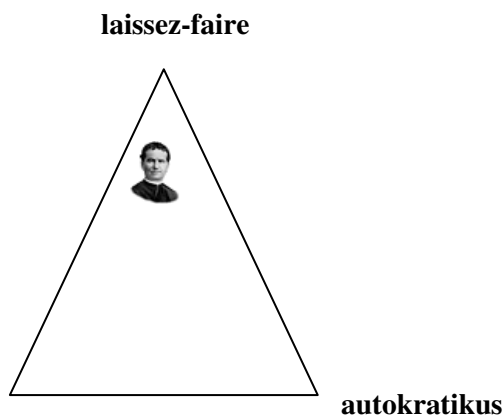
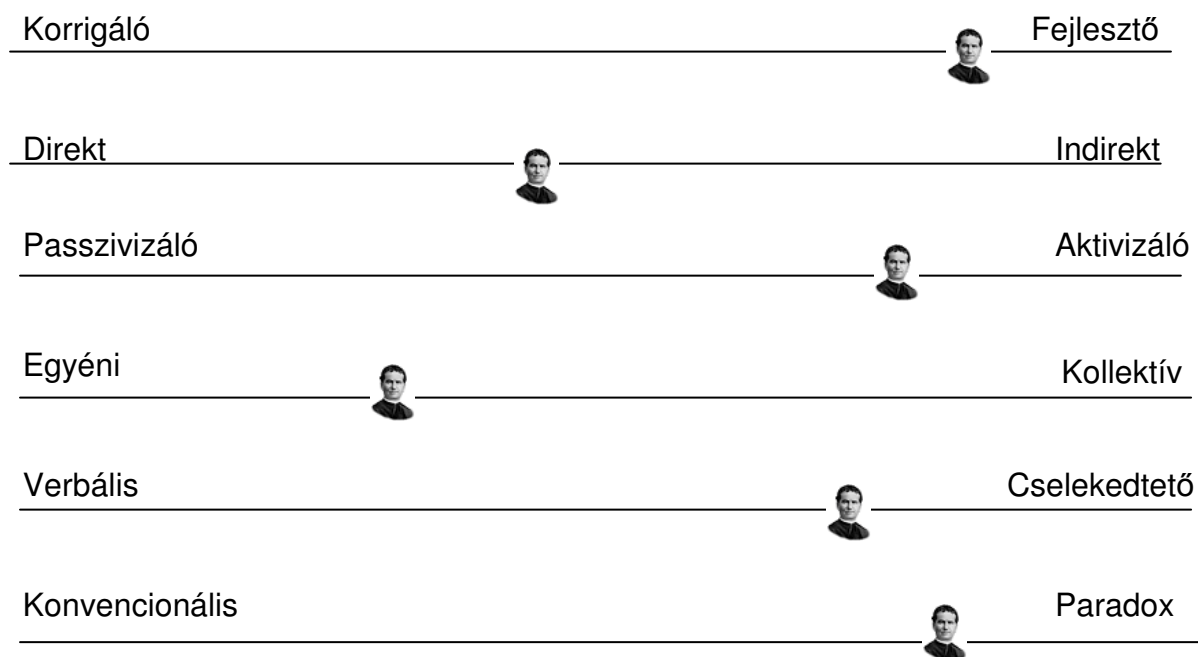

	Engedékeny	Korlátozó
Hideg		
Meleg		

(Gasparini: Szeretet küldetése 51 p 31 mp – 53 p 40 mp ; Fascie: ; Bosco: Oratóriumi emlékiratok 136-138.p.)

Don Bosco egyik alapelve a következő volt: „Nem elég szeretni őket. A legfontosabb, hogy ezt ők is érezzék!” (pl.: szökés)

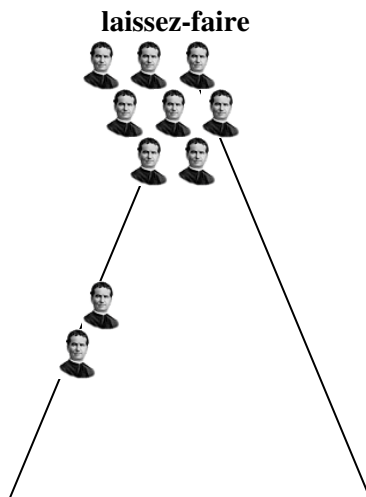
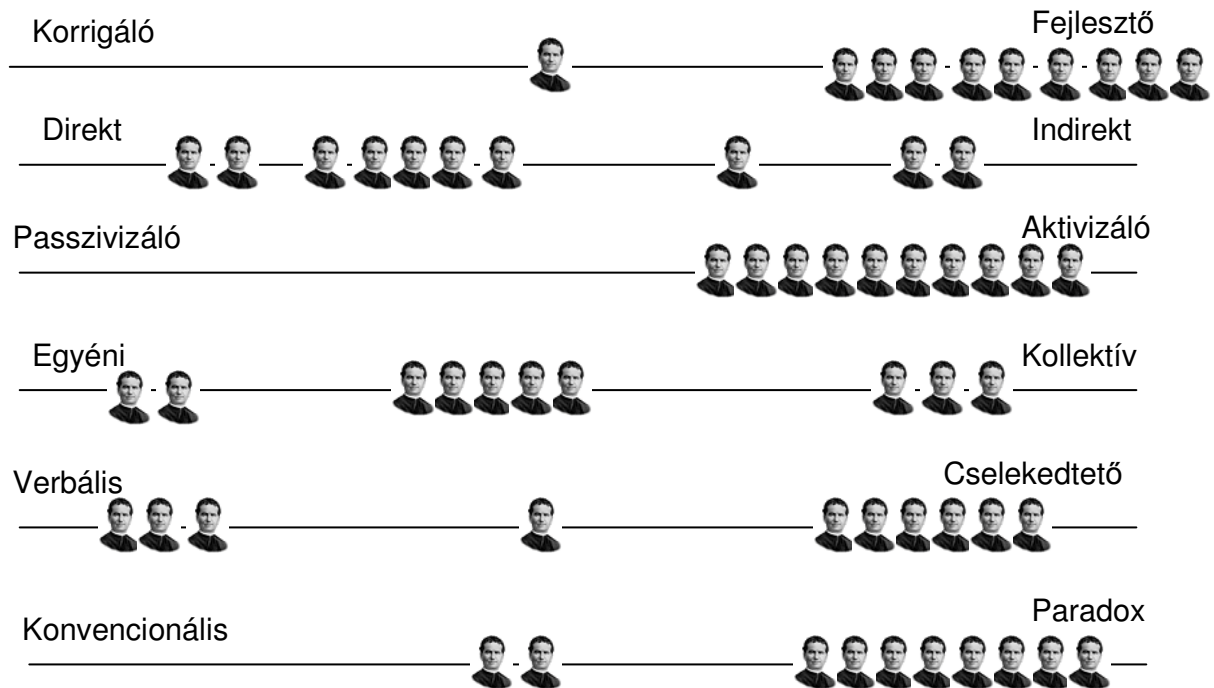
A szeretet azért fontos, mert ha a fiatalok szeretik a nevelőjüket, akkor igyekeznek a lehető legtöbbször a kedvében járni és nem okozni neki csalódást. Ezzel is próbálja elérni, hogy ne kövessenek el semmilyen bűnt.

	Engedékeny	Korlátozó
Hideg		
Meleg		

(Gasparini: Szeretet küldetése 2.rész 1:16:40 – 1:17:15)

Don Bosco módszerei egy ábrán összesítve

	Engedékeny	Korlátozó
Hideg		
Meleg		

demokratikus

autokratikus

Összegzés

Az összesített ábrából leolvasható, hogy Don Bosco a megelőző pedagógiájában előnyben részesítette a fejlesztő módszert, melynek során a nevelő a pozitívumokra összpontosít és nem a hibák kijavítására. Az általam kiválasztott tíz módszer mindegyike egytől egyik aktivizáló, ami azt jelenti, hogy valamilyen cselekvésre biztatja a fiatalokat.

Don Bosco egyénileg és csoportosan (kollektívan) is foglalkozott a „gyermekeivel”, így az elemzésnél mindkettő megtalálható szép számmal. Néhány kivételtől eltekintve, mint például a „Jó éjszakát”-ok mikor történeteket mesélt, Don Bosco nevelése során igyekezett inkább úgy oktatni a fiait, hogy részt vett a foglalkozásokban és játékokban. Az általa alkalmazott metódusok inkább számítanak egyedinek (paradoxnak), mint hagyományosnak (konvencionálisnak).

Ami a *Lewin-féle* vezetési stílust illeti egész érdekes eredményt kaptam az elemzés során, ugyanis pár kivételtől eltekintve Don Bosco pedagógiájára a laissez-faire elv érvényesül. Ennek lényege, hogy a célok kitűzését követően nem határozza meg részletesen a feladatot illetve nem számoltatja be a végrehajtókat az elvégzett feladatokról. Ezen kívül jellemző még, hogy „szabad kezet” ad a feladatok megválasztásában és a végrehajtásában.

Ez azért érdekes eredmény, mert itt egy keresztény vallásos nevelésről van szó, és az egyházi nevelés során általában nem ez az elv, hanem az autokratikus, hiszen életük minden aspektusát egy feljebbvaló hatalom irányítja.

Hogy lehet mégis, hogy egy mélyen vallásos, egyházi személy ezt a vezetési stílust követi? Valószínűnek tartom, hogy az okot abban kell keresni, hogy ő hihetetlen bizalommal volt „gyermekei” iránt és azt szerette volna elérni, hogyha mindenki maga találja meg az Istenhez való utat. Don Bosco annyira bízott fiaiban, hogy megengedett nekik mindent, amihez csak kedvük támadt, cserébe csak annyit „kért”, hogy ne vétkezzenek.

A *Ranschburg* által is használt nevelői és nevelési attitűdöt tekintve teljesen egyértelmű, hogy a megelőző pedagógiában a meleg – engedelkeny párosítás kerül előtérbe. Az a gyermek, aki ilyen környezetben nő fel, az pozitívan fordul a világ felé, hiszen ha valamilyen problémája adódik bátran fordulhat segítségért a szüleihez. Nem kételkedik abban a gyermek, hogy szeretik ám nem is érzi tehernek a szülői szeretetet. Az ilyen környezetben is vannak szabályok – ám ezek nem merevek és elviselhetetlenek- aminek megszegéséért büntetés jár. Az ilyen gyermek aktív, barátságos, kreatív és szelleme rugalmas. (*Ranschburg, 2004*)

Felhasznált irodalom

- Bábosik István (2004): Neveléstudomány, Osiris Kiadó, Budapest, 616 p
- Bosco János (2012): Oratóriumi emlékiratok, Don Bosco Kiadó, Budapest, 256 p
- Castellani, Leonardo (2012) : Don Bosco, az ifjúság atyja és mestere (játékfilm)
- Cziike Bernadett (szerk.)(1997): Bevezetés a pedagógiába, Szöveggyűjtemény, Eötvös József Könyvkiadó, Budapest, 192 p
- Di Libero, Gigi (2009): Don Bosco, a szó apostola, Don Bosco Kiadó, Budapest, 99 p
- Fascie Bertalan: Don Bosco nevelési módszeréről, 112 p
- Gasparini, Ludovico (2004): A szeretet küldetése (játékfilm)
- Hoffmann, Heinrich (2008): Kócos Peti és más mesék, Argumentum Kiadó és Nyomda Kft., Budapest, 28 p
- Lewin, K., Lippitt, R. and White, R.K. (1939): Patterns of aggressive behavior in experimentally created social climates. Journal of Social Psychology, 10, 271-301.p.
- Mester János (1936): Bosco Szent János nevelői rendszere, Budapest, 54 p.
- Művészetek Palotája: Jógyerekek képeskönyve, URL: <http://mupa.hu/mupapedia/?q=J%C3%B3gyerekek+k%C3%A9pesk%C3%B6nyve>, Utolsó letöltés dátuma: 2013.01.07.
- Németh András (2012): Reformpedagógiai és alternatív pedagógiai irányzatok összehasonlító vizsgálata – órai jegyzet, ELTE PPK, Budapest
- Pálvölgyi Ferenc (2002): Don Bosco pedagógiai öröksége a modern neveléstudomány fényében, III. Országos Szalézi Neveléstudományi Konferencia, Piliscsaba
- Pukánszky – Németh (1996): Neveléstörténet, Nemzeti Tankönyvkiadó Rt., Budapest, 676 p
- Ranschburg Jenő (2004): Gepárd – kölykök, Urbis Könyvkiadó, Budapest, 125-135.p.

- Szalézi kiadvány (2012): Don Bosco és kora
- Trencsényi László (1988): Pedagógusszerepek az általános iskolában, Akadémiai Kiadó, Budapest, 46 p.
- Trencsényi László (2012): A nevelőmunka módszertana - órai jegyzet. ELTE PPK, Budapest
- Zeni – Deiana (2009): Don Bosco jó éjszakát-jai és álmai, Don Bosco Kiadó, Budapest, 84 p
- **Giraudó, Aldo** (2012): Az oratóriumi emlékiratok történelmi valamint pedagógiai és lelkiismereti jelentősége In: Bosco János: Oratóriumi emlékiratok, Don Bosco Kiadó, Budapest, 256 p